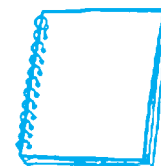

pripremili smo i/ili preveli za vas

Dijete od godine dana sposobno je tješiti drugo dijete koje plače. Već u drugoj ili trećoj godini, možemo djetetu omogućiti da promatra kućnog ljubimca, te da ga povremeno nahrani ili pomiluje. Neki elementi empatije razvijaju se od navršene treće do šeste godine života; djeca tad mogu svjesno kontrolirati emocije i samoregulirati ponašanje, te možemo prepoznati elemente suosjećanja i empatije, razumijevanja emocija drugih. Naime, u tom razdoblju su djeca ograničeno sposobna zauzeti tuđe motrište, održavati socijalne odnose, zajednički se igrati – pa se tako mogu igrati i sa svojim ljubimcem. Međutim, tek nakon šeste godine može se govoriti o suosjećanju u punom smislu riječi, i tada možemo reći da je dijete doista sposobno skrbiti o kućnom ljubimcu. Daljnjim odrastanjem briga o kućnom ljubimcu može postajati sve složenija. Empatija bi trebala biti ključan faktor neophodan za svestranu skrb o kućnom ljubimcu.

Uloga kućnih ljubimaca u razvoju djeteta

Postoje različiti stavovi o pogodnostima i nepogodnostima posjedovanja kućnih ljubimaca u većim urbanim sredinama, no činjenica je da već veliki broj obitelji u takvim sredinama posjeduje jednog ili više kućnih ljubimaca. Dobro bi bilo razmotriti na koji način ljubimci utječu na razvoj predškolskog djeteta. Jednako tako trebalo bi razmotriti u kojoj dobi djeci možemo ponuditi jednostavniju ili složeniju zadaću vezanu uz njegu kućnih ljubimaca.

Mr. sc. Joško Sindik, stručni suradnik-psiholog savjetnik
Vica Laušić, ravnateljica
Dječji vrtić 'Trnoružica', Zagreb

Koje karakteristike kućni ljubimci mogu razvijati kod djece?

Može se povući paralela između odnosa prema ljudima i prema životinjama. Kroz odnose prema životinjama dijete može učiti i o odnosu prema ljudima – vršnjacima, roditeljima, odgajateljima... Posjedovanje kućnog ljubimca stoga kod djeteta može pospješiti razvoj empatije, suosjećanja s drugim, prepoznavanja tuđih potreba, radnih navika (briga o životinjama - redovito hranjenje, npr.). Kroz brigu o kućnom ljubimcu, dijete može učiti o brizi o drugima oko sebe, o odgovornosti za druge. S druge strane, posjedovanje kućnog ljubimca može se iskoristiti da se djetetu proširi opseg spoznaja o toj životinjskoj vrsti, o srodnim životinjskim vrstama, ali postupno i o svijetu životinja i živih bića uopće.

Koji su kućni ljubimci najprimjereniji predškolskoj dobi

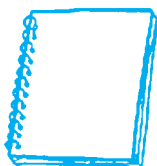
U predškolskoj dobi javljaju se određeni strahovi, od kojih neki mogu biti vezani i

Zajednički radovi djece i odgajatelja nastali tijekom projekta 'Kućni ljubimci'

uz životinjske vrste. Ribice i kornjače zato osobno smatram najpogodnijim vrstama kućnih ljubimaca za djecu predškolske dobi jer su relativno bezopasne, njihova njega nije izrazito financijski ni vremenski zahtjevna, niti je previše složena. Ove vrste životinja su i najmanje opasne za

djecu u smislu razvijanja strahova vezanih uz životinje. Naime, ne treba se posebno plašiti mogućnosti da bi pogrešan pokret ili 'dosađivanje' životinji mogli izazvati grebanje, ugriz ili 'kljucanje', što može biti slučaj kod pasa, hrčaka, mačaka ili ptica kao kućnih ljubimaca. S druge strane,

pripremili smo i/ili preveli za vas

Dječje izjave o kućnim ljubimcima

- Životinja koja se drži u kući a nije divlja nego domaća i ako ti pobjegne bolje ti je da ga ideš naći nego da kupiš novog. (Janko, 5,5 god.)
- Ljubimci znači da su oni ljubivi i na čovjeka priviknuti. (Anja, 4 god.)
- Da ga trebaš puno hraniti ako je mišić a da psi ne idu na kišu jer su nježni. (Michela, 4,10 god.)
- Ribice bi se smrzle jer nemaju dlaku čupavu kao moj mačak. (Dora, 6 god.)

vjerojatno je i manja mogućnost prijenosa bolesti od ribica i kornjača, za razliku od životinja s krznom ili perjem.

Temeljni preduvjet 'bezbolnog' držanja kućnih ljubimaca kod kuće svakako je uredno izvršen veterinarski pregled ljubimca. Također je iznimno važna redovita higijena prostora u kojem kućni ljubimac boravi, te provjera alergijske osjetljivosti djece ili drugih ukućana na perje, dlaku i slične sastojke tjelesnog pokriva ljubimca.

Dakle, posjedovanje kućnih ljubimaca može biti dobro 'priručno' sredstvo poticanja cjelokupnog razvoja djeteta. Na tragu ovih spo-

znaja nastao je i projekt realiziran u našem vrtiću, nazvan 'Kućni ljubimci' ili 'Nastali da uljepšaju život'. Pokretači projekta bili su ravnateljica Vica Laušić te odgajateljica Sunčica Džaić, a u realizaciju projekta su se uključili još i odgajatelji i djeca skupina Duga, Maslačak, Pinokio, Vjeverice i Zvončići. 'Maskota' projekta bio je mačak Sivko, vrtički ljubimac. Projekt je imao za cilj približiti djeci predškolske dobi život kućnih ljubimaca, u skladu s razvojnim zadaćama definiranih *Programskim usmjerenjem u predškolskom odgoju i obrazovanju* (1991.), a u skladu s metodičkim pristupom primjerenim dobnim mogućnostima djece (Bašić i suradnici 1993., Andrilović i Čudina

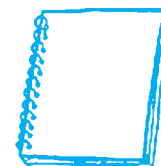
– Obradović 1994., Furlan 1984., Markočić 1987., Milanović, 2000.). U mješovitim odgojnim skupinama 'Duga', 'Pinokio', 'Maslačak' i 'Zvončići', neposredan poticaj za osmišljavanje projekta dala su djeca sa svakodnevnim komentarima, poput: 'Ja bi si Sivka nosio doma!'

Nakon provedenog projekta 'Kućni ljubimci' zaključeno je da je briga o životinjama važna za djecu predškolske dobi iz mnogih razloga. Djeca su općenito fascinirana životinjama, a njihova je zaštita i briga o njima pristupačna i široka tema. Dječja empatija i razumijevanje životinja utječu na njihove stavove kod odrastanja, a briga o životinjama također im

pripremili smo i/ili preveli za vas

pomaže da budu otvorenija u svladavanju strahova i predrasuda, te da razviju pozitivne stavove prema životinjama.

Projekt je za djecu imao višestruke odgojne i obrazovne koristi:

- neposredno promatranje životinja
- učenje o brizi i odgovornosti prema drugima
- uspoređivanje odnosa prema ljudima s odnosom prema životinjama (povezivanje)
- osvješćivanje osjećaja odgovornosti kod posjedovanja kućnih ljubimaca.

Jedan od osnovnih ciljeva projekata bilo je i stjecanje novih saznanja o životinjama. Djeca su ovim projektom proširila svoja znanja o divljim i domaćim životinjama i njihovim potrebama:

- Fiziološke potrebe (hrana, voda, održavanje optimalne tjelesne temperature)
- Osnovni životni procesi – disanje, hranjenje, kretanje, izlučivanje, reprodukcija, rast i razvoj, reagiranje na podražaje iz neposrednog okoliša
- Društvene potrebe (ovisno o vrsti): samotna, ovisna o paru, pripadnik skupine
- Stanišne potrebe: prikladan dom, prostor/teritorij
- Biheviorističke potrebe: hibernacija, gniježđenje, ukopavanje itd.

Pozitivni i negativni primjeri korištenja životinja

U projektu su izabrana tri **pozitivna** primjera korištenja životinja:

- Kućni ljubimci
- Pomoć invalidima (pas vodič sljepih)
- Rad (policijski pas).

U projektu smo također naveli i **negativne** primjere koji oslikavaju okrutnost prema životinjama:

- Nebriga

Ako pravilno ne hranimo kućnog ljubimca, ako se s njim ne igramo, ako ga ne liječimo kad je bolestan, izazvat ćemo patnju kod životinje, a to je okrutno.

- Zapostavljanje. Ako nabavimo životinju o kojoj ništa ne znamo, ne razumijemo njezine potrebe, ne znamo kako se brinuti o njoj, također možemo izazvati patnju kod životinje.
- Nepromišljenost. Ako zaboravimo nahraniti svog kućnog ljubimca, ako ga ostavimo bez vode i hrane, ako nismo počistili njegovu kućicu, također možemo izazvati patnju kod životinje.
- Namjerno nanošenje ozljeda. Ako namjerno ozlijedimo životinju, ako se iskaljujemo na njoj, ako ozlijedimo životinju 'zbog zabave', također izazivamo patnju kod životinje.

Stjecanje svijesti o sebi, drugim ljudima, životinjama

Uočavajući različitosti u životinjskom svijetu, gradimo pozitivne stavove, zagovaramo dobrotu, poštovanje, odgovornost. Predškolska djeca imaju ograničena životna iskustva pa je razvoj socijalnih vještina vrlo važan. Ovim smo projektom željeli djeci pružiti mogućnost spoznavanja potreba svih živih bića, te stvoriti kod njih senzibilitet koji će im osvijestiti i u njima razviti

empatiju. Usporedo s razvojem ovih spoznaja, kod djece su se ostvarivali socio-emocionalni ciljevi zadani u projektu (npr.: gubitak kućnog ljubimca – izrada 'kutije sjećanja', organiziranje memorijalne svečanosti na nekom posebnom mjestu, itd).

roz niz aktivnosti ostvarili smo kratkoročne ciljeve projekta. Za dugoročne je potreban cijeli životni vijek, ali i ovo može biti odlično polazište. Projekt je potvrdio da su djeca fascinirana životinjama i svijetom koji ih okružuje – onim davno izumrlim, živućim ili izmišljenim. Djeca lako razvijaju empatiju sa životinjama, koja oblikuje njihove stavove u odrasloj dobi. Razumijevanje koje se javlja s novim spoznajama pomaže im svladati razne strahove, prevladavaju pogrešna shvaćanja, pa tako mogu zavoljeti i one životinje koje se tradicionalno ukrašavaju pridjevima 'opasni', 'gadni', 'štetočine'. Učenje o zaštiti životinja kroz naš projekt o kućnim ljubimcima povezano je i s razumijevanjem okoliša. Ovaj projekt izazvao je kod djece veliko zadovoljstvo, što je već samo po sebi dovoljno da i nas odrasle (odgajatelje, roditelje, članove stručnog tima, stručne suradnike) učini zadovoljnima. Nakon provedenog projekta 'Kućni ljubimci', za djecu našeg vrtića kućni ljubimci postali su puno više od 'običnih' životinja – oni su za njih živa bića koja trebaju našu brigu i pažnju, i koja nam mogu uljepšati život ako ga mi uljepšavamo njima.

Literatura:

1. *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece*, 1991., Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture RH br. 7/8
2. Bašić J., Koller-Trbović N., Žižak A.: *Integralna metoda*, Zagreb 1993., Alinea
3. Markočić M. i ostali: *Karakteristike i psihološki uvjeti optimalnog razvoja predškolskog djeteta*, 1987.
4. Coggan D., O Connel D., Hammond - Seaman A.: *Obrazovni seminar o zaštiti životinja*
5. web stranica www.rspca.org.uk
6. Stošić O., Junaković S.: *Kućni ljubimci za male radoznalce*, Školska knjiga, Zagreb, 2003.